

► Bygholm Park runder i år de to århundreder

Tekst: Anne-Mette Knudsen
Foto: Morten Marboe

mm@hsfo.dk

HORSENS - Park med egen nøgle - sådan var det, da Bygholm Park i 1889 blev åbnet for offentligheden.

Parken som sådan har dog en del flere år på bagen - så mange, at den i år kan fejre sit 200 års jubilæum.

I 1812 anlagde Bygholms daværende ejer, N. E. de Thygeson, parken i tilknytning til sit gods og i første omgang som en helt privat have.

Helt i takt med tiden blev parken udformet efter engelsk skik, hvor der tilstræbtes en naturlig form med beplantninger, stier og mindre bygninger, hvor herregårdens ejere og gæster kunne nyde roen og reflektere over tilværelsen.

Siden da har parken gennemgået flere forandringer og er også blevet udvidet.

Det var dog først med Ludvig Theodor Schütte (1835-1915) som ejer af Bygholm Gods, at parken blev et sted, hvor også byens borgere kunne opleve haveanlægget.

Nøgle og reglement

L. Th. Schütte overtog Bygholm Gods i 1889 og var indehaver frem til 1915.

Den 1. maj 1891 åbnede han Bygholm Park for Horsensborgerne - med begrænsninger, for der var kun adgang om søndagen. Desuden kostede adgangen 50 øre, så kun byens borgerskab havde råd, mens det store flertal måtte blive udenfor.

Parken var på dette tidspunkt indhegnet, og den betalende gæst fik en slags pas med familienavnet på. Passet var udformet som en lille bog, hvori man kunne se reglerne for færdsel i parken. Sammen med dette udleveredes en nøgle, der altid skulle medbringes og vises til parkens gartner, hvis han bad om det. Pas og nøgle betød også, at gæsterne kunne anvise en plads, hvor de kunne

▲ Parken rummer mange pletter, som indbyder til, at man slår sig ned.

spise den medbragte mad. Om vinteren var det også tilladt at benytte skøjtebanen i parken.

Pengene fra salget af pas og nøgler gik til Horsens Velgørenhedsforening, så også de fattige på denne måde fik glæde af åbningen af Bygholm Park.

Denne form for adgangs-

billet til Bygholm Park findes der et vers om:

*Til Bygholm Havelåge
En Nøgle man skal ha',
Og hvis man ikke har den,
Saa vanker der Dada.
Thi Haven skal beskyttes,
Ellers bli'r der Hopsasa,
Rundt på Gulvet.*

Søer og cykelsti

Siden parkens etablering er den blevet ændret og udvidet flere gange.

Der indgår ofte søer i byparkerne i Danmark, og Bygholm Park fik også sine egne søer. I 1934 blev parken således udvidet med de to største søer. Alle, der har gået en tur i parken, ved, hvor stor betydning søerne har for fuglelivet - her holder såvel gæs og ænder som af til svaner og hejrer til.

I begyndelsen af 1940'erne blev der desuden gennem parken anlagt en cykelsti langs Bygholm Å til den da nyopførte Horsens Statsskole. Cykelstien fik i 1950 navnet Peblingestien med henvisning til den gamle beteg-

nelse for elever i latinskolerne. Stien benyttes i dag flittigt af byens borgere og ikke kun af eleverne fra gymnasiet.

Trods protester

Andre ændringer har mødt mindre forståelse hos parkens brugere.

I 1989 fik Bygholm Park-hotels ejere, Sonja og Asger Mortensen, således tilladelse til at anlægge flere hundrede parkeringspladser i parkens sydvestlige hjørne. Men projektet udløste en storm af protester, som resulterede i, at Danmarks Naturfredningsnævn i 1991 foreslog, at Bygholm Park skulle fredes, så der i fremtiden ikke ville finde andre indgreb sted.

Resultatet blev en fredning af hele parken samt området ved Horsens Statsskole med de nærliggende kolonihaver plus et areal på 7,3 hektar mellem Peblingestien og jernbanesporene, som DSB overlod Horsens Kommune.

I 1989 blev der desuden oprettet en genbank i Bygholm Park. Den består bl.a. af en

plantesamling af forskellige sorter som buksbom, kirsebærlaubær og sommerfuglebusk. Træer som valnøddetræ, hjertetræ, mispeltræ og duetræ står også ved denne plantesamling, som blev til i samarbejde med Statens Forsøgsstation for Planteskoleplanter.

Mere naturlig

Bygholm Park ændrede i 1990'erne karakter og udseende fra en meget velplejet og stor have til en park, hvor ikke hvert græsstrå, busk eller træ skulle være klippet og passet som hidtil.

Initiativet kom fra Horsens Kommunes nye landskabsarkitekt, Erik Hørning. Men mange borgere fandt, at parkens nye udseende var en skændsel, også fordi flere træer samtidig blev fældet.

Hensigten fra kommunens side var, at parken i fremtiden skulle fremstå mere naturlig, mens Lunden og Vitus Berings Park fortsat skulle bære præg af noget parkagtigt i den betydning, som byens borgere forstod det.

Landskabsarkitekt Erik Hørning retfærdiggjorde den nye plan for Bygholm Park med, at ukrudt ikke kun var af det onde. Brændenælder tiltrak sommerfugle, som havde gavn af parkens mere naturlige fremtoning, og også fuglelivet ville nyde godt af en mere naturlig park, fremhævede han, da han blev konfronteret med kritikken af parkens nye udseende.

De mange gæster på Hotel Scandic Bygholm Park og byens borgere, der dagligt går tur i parken, har da også for længst affundet sig med forholdene. I dag er alle kritiske røster om parkens måske mindre velplejede udseende forstummet.

► **Kilder og litteratur:**
Sven-Ingvar Andersson: „Havekunsten i Danmark“ (1990). Artikler fra Horsens Folkeblad. Horsens Kommunes arkiv.
Anne-Mette Knudsen: „Bygholm Gods og dets historie“ (2011).